

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ

Το έντυπο «Φοιτητές με Δυσγραφία» απευθύνεται στην ακαδημαϊκή κοινότητα του Πανεπιστημίου Κρήτης και σχεδιάστηκε στο πλαίσιο της προσπάθειας του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών να ενημερώσει όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, ως προς τις δυνατότητες που υπάρχουν για την καλύτερη προσαρμογή στο πανεπιστημιακό περιβάλλον και την ισότιμη πρόσβαση των φοιτητών με δυσγραφία στις ακαδημαϊκές σπουδές.

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η **δυσγραφία** ανήκει στις μαθησιακές δυσκολίες και επηρεάζει σημαντικά τις ικανότητες γραφής. Μπορεί να εκδηλωθεί με δυσκολία στην ορθογραφία, με κακό γραφικό χαρακτήρα και με δυσκολία μεταφοράς της σκέψης στο γραπτό λόγο. Η δυσγραφία προκαλεί κούραση στο γράψιμο και φτωχή οργάνωση του γραπτού τόσο σε επίπεδο γραμμής όσο και σε επίπεδο σελίδας.

Η δυσγραφία ορίζεται ως διαταραχή της γραπτής έκφρασης και εμπλέκει μηχανισμούς, όπως η κινητική δημιουργία της γραφής, η διαμόρφωση γραμμάτων, η ταχύτητα της γραφής, η γνώση των κανόνων της ορθογραφίας, η χρήση των γραμματικών κανόνων, η χρήση κανόνων συλλαβισμού, η ανάπτυξη σημασιολογικών και οργανωτικών ικανοτήτων σχετικά με τη γραφή και τη θεματολογία

Ο όρος δυσγραφία επίσης χρησιμοποιείται κάποιες φορές για να περιγράψει διαταραχή στην γραφή έκφρασης: μία δυσκολία δηλαδή στο να μετατρέπουν τα άτομα τις σκέψεις τους σε λέξεις όταν γράφουν. Για τα παιδιά ή τους ενήλικες που έχουν αυτού του είδους την δυσκολία κάθε προσπάθεια στο να γράψουν μία έκθεση αποτελεί μια πολύ επίπονη διαδικασία και μπορεί να έχουν μεγάλη δυσκολία στο να σχηματίσουν σωστά με βάση τους κανόνες γραμματικής προτάσεις ή παραγράφους.

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑΣ

Τα κύρια **χαρακτηριστικά** της μαθησιακής αυτής δυσκολίας, που επηρεάζει την ικανότητα να επικοινωνήσει κανείς τη σκέψη του μέσω του γραφικού του χαρακτήρα, είναι:

- Παράξενη και ανορθόδοξη τοποθέτηση του καρπού, του σώματος και σφίξιμο των δακτύλων κατά το γράψιμο.
- Ανορθόγραφο γράψιμο.
- Φτωχή ή ανύπαρκτη στίξη.
- Ανάμειξη κεφαλαίων και μικρών γραμμάτων.

- Κουράζεται γρήγορα όταν γράφει.
- Μη κανονικό μέγεθος και σχήμα στα γράμματα.
- Ημιτελή γράμματα ή λέξεις σε προτάσεις.
- Κακή χρήση των γραμμών και των περιθωρίων στο τετράδιο.
- Κακή οργάνωση της σελίδας και της σκέψης.
- Αργοπορία κατά την αντιγραφή και μειωμένη ταχύτητα γραφής.
- Συχνά παρατηρείται ψιθύρισμα και λεκτικά σήματα κατά το γράψιμο.
- Δυσκολία στη δομή, στη σύνταξη και στη γραμματική.
- Μεγάλη απόκλιση μεταξύ του προφορικού λόγου και του γραπτού λόγου.
- Δυσκολίες ερμηνείας ερωτήσεων και κατανόησης ερωτηματολογίων.
- Δυσκολίες αρίθμησης και αντιστροφές αριθμών.
- Αργή γραφή και αντιγραφή ακόμα και αν είναι ευκρινής και ευανάγνωστη

Οι φοιτητές που έχουν δυσγραφία συχνά έχουν προβλήματα όσον αφορά την αλληλουχία. Η συμπτωματολογία φαίνεται να είναι προβλήματα αντίληψης (αντιστροφή γραμμάτων/ αριθμών, το να γράφουν λέξεις ανάποδα, να γράφουν γράμματα χωρίς κάποια σειρά και πολύ πρόχειρο γραφικό χαρακτήρα) μπορούν επίσης να σχετίζονται άμεσα με την επεξεργασία πληροφοριών με βάση την αλληλουχία ή την ορθή λογική.

3. ΤΡΟΠΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ

Η **δυσγραφία** είναι μία δυσκολία που επηρεάζει άμεσα το φοιτητή σε όλη τη μαθησιακή του εικόνα, το απογοητεύει όσον αφορά την παραγωγή αυτών που γνωρίζει, το κουράζει και κάνει γενικά όλη τη μαθησιακή διαδικασία επώδυνη και βαρετή.

Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε; Υπάρχουν πολλοί τρόποι και στρατηγικές που μπορούν να βοηθήσουν το φοιτητή με δυσγραφία να βελτιώσει τις δεξιότητες γραφής. Παρακάτω ακολουθούν μερικά παραδείγματα:

Γραφή.

Ο φοιτητής είναι καλό να γράφει πάντα σε τετράδιο ή χαρτί που έχει γραμμές έτσι ώστε να έχει έναν οδηγό για το πού πρέπει να βρίσκονται τα γράμματα.

Μπορείτε να ενθαρρύνετε τη χρήση του υπολογιστή για το γράψιμο έτσι ώστε ο φοιτητής να νιώθει περισσότερο ανακούφιση και λιγότερο απογοήτευση, αλλά μην αποκλείσετε σε καμία περίπτωση τη γραφή με το χέρι. Επιτρέψτε στο φοιτητή να

χρησιμοποιεί οποιαδήποτε από τις δυο μορφές γραμμάτων. Πολλοί δυσγραφικοί νιώθουν πιο άνετα με το καλλιγραφικό γράψιμο.

Γραπτή έκφραση.

Ο φοιτητής μπορεί να ξεκινήσει να δουλεύει το κομμάτι της γραπτής έκφρασης συζητώντας το θέμα προφορικά. Μην κρίνετε τα γράμματα και την ορθογραφία του όταν πρέπει να παραδώσει κάτι υπό πίεση χρόνου όπως για παράδειγμα στα διαγωνίσματα ή στα τεστ. Αντίθετα ενθαρρύνετε το φοιτητή να επικεντρωθεί στο πώς να αναπτύσσει τις δικές του σκέψεις και ιδέες.

Κατανόηση.

Καταλάβετε τις ανακολουθίες του μαθητή και την εμφάνιση διακυμάνσεων.

Χρόνος.

Δώστε περισσότερο χρόνο για τις γραπτές δραστηριότητες. Αν είναι αναγκαίο, μειώστε τις γραπτές εργασίες που αναθέτετε.

Ψυχοσυναισθηματική στήριξη, ενίσχυση, ενθάρρυνση.

Ενισχύστε τις θετικές πλευρές των μαθητικών προσπαθειών.

Δείξτε υπομονή.

Ενθαρρύνετε το μαθητή να είναι υπομονετικός με τον εαυτό του.

Η και η εξατομικευμένη, όσο είναι δυνατό, διδακτική καθοδήγηση είναι καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχή παρακολούθηση του προγράμματος σπουδών και την ολοκλήρωση των πανεπιστημιακών σπουδών των φοιτητών με δυσγραφία.

Η επικοινωνία των διδασκόντων και των φοιτητών με το αρμόδιο άτομο στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών για την άντληση περισσότερων πληροφοριών είναι ιδιαίτερα σημαντική για την εξατομικευμένη υποστήριξη κάθε φοιτητή με δυσγραφία.

3.1. Προφορική Εξέταση

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, η αξιολόγηση των φοιτητών αυτών γίνεται με προφορική εξέταση.

Η δυνατότητα προφορικής εξέτασης δίδεται, εφόσον προσκομίσουν στη Γραμματεία του Τμήματός τους ειδική διαγνωστική έκθεση από την οποία προκύπτει η αδυναμία τους να λάβουν μέρος σε γραπτές εξετάσεις και από την οποία φαίνεται ότι πάσχουν από δυσγραφία. Η δυνατότητα προφορικής εξέτασης των εξεταζόμενων φοιτητών αντικαθιστά τη γραπτή εξέταση, μόνο ως διαδικασία αξιολόγησης. Οι φοιτητές με δυσγραφία εξετάζονται στην ίδια ύλη, στα ίδια θέματα και με το ίδιο πρόγραμμα με τους φοιτητές που εξετάζονται γραπτά.

Η εξέτασή των φοιτητών πρέπει να διεξάγεται μέσα σ' ένα κλίμα ασφάλειας, αποδοχής και σεβασμού της ιδιαιτερότητάς τους. Γι αυτό το λόγο θα πρέπει να τους **παρέχεται ικανός χρόνος πριν** την προφορική εξέταση (π.χ. συμμετέχοντας στην αίθουσα όπου εξετάζονται γραπτά οι συμφοιτητές τους), προκειμένου να μελετήσουν τα θέματα, να τα κατανοήσουν και να κρατήσουν πρόχειρες σημειώσεις, εάν το επιθυμούν.

Στην περίπτωση των γραπτών απαντήσεων οι απαιτήσεις στην ορθογραφία και τη στίξη να είναι ελαστικές και να αξιολογείται κυρίως το περιεχόμενο.

Να μην επιβάλλεται στο φοιτητή να γράφει στον πίνακα, εφόσον έχει πρόβλημα με την καλλιγραφία.

Τις σημειώσεις αυτές μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια της προφορικής εξέτασης. Σε καμία περίπτωση οι πρόχειρες σημειώσεις δεν συνυπολογίζονται στον τελικό βαθμό.

Η διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να γίνεται πάντοτε με κατανόηση και διακριτικότητα από τους διδάσκοντες, με απώτερο στόχο την ενίσχυση, επιβράβευση και ενθάρρυνση του φοιτητή με δυσγραφία, ώστε να εκφράζει τις σκέψεις του και να εξωτερικεύει τα συναισθήματά του.

3.2. Επιπλέον χρόνος σε γραπτές εξετάσεις

Οι φοιτητές με δυσγραφία οι οποίοι εμφανίζουν επίσης διάσπαση προσοχής δεν αποδίδουν καλά όταν εργάζονται υπό την πίεση του χρόνου. Επιπλέον, χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να διαβάσουν τις ερωτήσεις, να σκεφτούν τις απαντήσεις και να εκφράσουν τις ιδέες του γραπτά.

Έτσι, εφόσον από την πορεία της εξέτασης του φοιτητή ο διδάσκοντας διαπιστώσει ότι έχει βάση τυχόν αίτημα του φοιτητή για παράταση του χρόνου εξέτασης, να παρέχεται η παράταση χρόνου για εύλογο χρονικό διάστημα. Η διάρκεια της παράτασης σαφώς δεν μπορεί να είναι απεριόριστη αλλά ούτε και προδιαγεγραμμένη, αφού συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη της εξέτασης του φοιτητή και την εκτίμηση του διδάσκοντα.

3.3. Εξέταση σε χωριστή αίθουσα

Είναι σημαντικό όλοι οι φοιτητές οι οποίοι για διάφορους λόγους πρόκειται να πάρουν επιπλέον χρόνο στις εξετάσεις - μεταξύ αυτών και οι φοιτητές με δυσγραφία - να εξετάζονται σε χωριστή αίθουσα από τους υπόλοιπους φοιτητές. Η διευκόλυνση αυτή προλαμβάνει τη διάσπαση της συγκέντρωσής τους που τους προκαλείται από την

αποχώρηση από την αίθουσα των φοιτητών που θα φύγουν πριν από αυτούς. Επιπλέον, ελαχιστοποιεί την «αμηχανία» που ίσως οι φοιτητές αυτοί αισθανθούν όταν θα χρειαστεί να εξηγήσουν στους συμφοιτητές τους λόγους για τους οποίους εκείνοι θα πάρουν επιπλέον χρόνο στις εξετάσεις.

3.4. Αξιολόγηση Γραπτών Εργασιών/Διαγωνισμάτων

Ενδείκνυται να παρέχεται στους φοιτητές με δυσγραφία η δυνατότητα να αποδείξουν τις γνώσεις τους με διαφορετικούς τρόπους και όχι μόνο με γραπτές αναφορές/εργασίες ή γραπτά διαγωνίσματα. Τέτοιοι εναλλακτικοί τρόποι είναι οι προφορικές παρουσιάσεις, η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, κλπ. Στις περιπτώσεις που είτε είναι απαραίτητη από το πρόγραμμα σπουδών η παράδοση γραπτών εργασιών είτε ο ίδιος ο φοιτητής επιλέγει να αξιολογηθούν οι γνώσεις του με τον τρόπο αυτό, είναι σημαντικό οι διδάσκοντες να λάβουν υπόψη τους ότι κατά τη βαθμολογία γραπτών εργασιών ή διαγωνισμάτων φοιτητών με δυσγραφία, αξιολογούνται οι γνώσεις του φοιτητή στο γνωστικό αντικείμενο και δε λαμβάνονται υπόψη τα ορθογραφικά λάθη ή ο γραφικός χαρακτήρας.

3.5. Αντιμετώπιση της Διάσπασης Προσοχής

Συχνά, οι φοιτητές που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες εμφανίζουν ενδείξεις ελλειμματικής προσοχής, γεγονός που μπορεί να τους αποσυντονίσει από τη διαδικασία της αξιολόγησης. Γί αυτό είναι σημαντικό:

- ♣ Να επιλέγεται χώρος εξέτασης με όσο το δυνατό λιγότερα οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα (π.χ. να μην υπάρχουν πολλά αντικείμενα στο τραπέζι όπου εξετάζεται ο μαθητής, να επικρατεί ησυχία κλπ).
- ♣ Να επινοείται μια μη λεκτική κίνηση προς το φοιτητή όταν αυτός δεν προσέχει (π.χ. ένα ελαφρύ άγγιγμα στον ώμο).
- ♣ Στη διάρκεια της εξέτασης, αν κάποια στιγμή παρατηρηθεί διάσπαση της προσοχής του φοιτητή - κάτι που είναι αναμενόμενο - η επαναφορά του στην εξεταστική διαδικασία ενδείκνυται να επιτευχθεί με διακριτικούς χειρισμούς.
- ♣ Σε περίπτωση που ο φοιτητής εμφανίζει έντονα στοιχεία υπερκινητικότητας, κρίνεται σκόπιμο να διακόπτεται η διαδικασία εξέτασης με ένα ολιγόλεπτο διάλειμμα, κατά το οποίο ο φοιτητής θα διοχετεύει την ενέργειά του σε μια κινητική δραστηριότητα εντός της αίθουσας (π.χ. να σβήσει τον πίνακα, να περπατήσει μέσα στην αίθουσα, κλπ).

3.6. Συνθήκες Εξέτασης

Πρωταρχικός στόχος του διδάσκοντα είναι να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να δώσει στον εξεταζόμενο φοιτητή τη δυνατότητα να αισθανθεί άνετα, να του εμπνεύσει εμπιστοσύνη κι έτσι να μπορέσει ο εξεταζόμενος να

εκφράσει ελεύθερα τη σκέψη του. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου ενδείκνυται ο διδάσκοντας:

- Να έχει την κατάλληλη οπτική επαφή με τον εξεταζόμενο,
- Να μιλά καθαρά και σχετικά αργά,
- Να μην είναι επικριτικός,
- Οι αντιδράσεις του να εξαρτώνται, τόσο από τα λεγόμενά του εξεταζόμενου, όσο και από τις ενδείξεις που έχει από τη μη λεκτική συμπεριφορά του.

Αρκετές φορές οι εξεταζόμενοι κατά την πρώτη τους προφορική εξέταση έχουν άγχος, επειδή δε γνωρίζουν τι πρόκειται να επακολουθήσει κατά τη διάρκεια της εξεταστικής διαδικασίας.

Οι εξεταζόμενοι μπορεί να εκφράσουν το άγχος τους άμεσα, δηλαδή με λεκτικό τρόπο, ή έμμεσα, δείχνοντας ανήσυχτοι, ιδρώνοντας, μπερδεύοντας τα λόγια τους κλπ. Το άγχος μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη στην επικοινωνία του εξεταζόμενου με το διδάσκοντα, γι' αυτό δεν θα πρέπει το γεγονός αυτό να περάσει απαρατήρητο. Όταν ο καθηγητής αντιληφθεί ότι ο εξεταζόμενος αισθάνεται αγχωμένος, είναι αναγκαίο να ενημερώσει τον εξεταζόμενο για τη διαδικασία αξιολόγησης και να τον καθησυχάσει.

Η κατανόηση του προβλήματος των φοιτητών με δυσγραφία και η αποφυγή δυσμενούς κριτικής και άστοχων χαρακτηρισμών βοηθούν στην ενσωμάτωσή τους στην ακαδημαϊκή κοινότητα και τους ενδυναμώνουν ώστε να επιμείνουν στο επίπονο έργο τους.

4. ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ ΈΧΟΥΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Είναι δεδομένο ότι το ακαδημαϊκό περιβάλλον οφείλει να παρέχει στους φοιτητές με αναπηρία και μαθησιακές δυσκολίες όπως η δυσγραφία, όλες τις διευκολύνσεις που θα τους επιτρέψουν να αναπτύξουν πλήρως το δυναμικό και τη δημιουργικότητά τους, να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις ικανότητές τους και τελικά να πετύχουν τους στόχους τους.

Το γεγονός όμως αυτό δε σημαίνει ότι οι ίδιοι οι φοιτητές θα πρέπει να εφησυχάζουν, πιστεύοντας ότι όλες οι απαιτούμενες ρυθμίσεις θα διευθετηθούν αυτόματα. Αντίθετα, η δική τους ενεργή συμμετοχή είναι απαραίτητη.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι πολύ σημαντικό οι φοιτητές με δυσγραφία να γνωρίζουν ότι :

- ⇒ Για την παροχή οποιονδήποτε ειδικών διευκολύνσεων είναι απαραίτητο να καταθέτουν έγκαιρα στη Γραμματεία του Τμήματός τους διαγνωστική έκθεση δυσγραφίας που να έχει εκδοθεί από Κέντρο Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ, πρώην ΚΔΑΥ) ή αναγνωρισμένου δημόσιου Ιατροπαιδαγωγικού Κέντρου ή Σταθμού.
- ⇒ Στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών λειτουργεί υπηρεσία στήριξης φοιτητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και είναι σημαντικό να ενημερωθούν από τα στελέχη του για τη στήριξη που μπορούν να έχουν από τις υπηρεσίες του.
- ⇒ Είναι απαραίτητο να ενημερώνουν και να αιτούνται έγκαιρα στη Γραμματεία του Τμήματός τους και στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών τις ειδικές παροχές που χρειάζονται. **Τέτοιου είδους αιτήματα που κατατίθενται την τελευταία στιγμή πολλές φορές είναι δύσκολο ή/και αδύνατο να υλοποιηθούν, ιδιαίτερα εάν αφορούν αιτήματα για εναλλακτικό τρόπο ή τόπο εξέτασης.**
- ⇒ Είναι στη δική τους ευθύνη να ενημερώνουν έγκαιρα τη Γραμματεία του Τμήματός τους και το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών για την ανάγκη τροποποίησης ήδη παρεχόμενων διευκολύνσεων.
- ⇒ Τα αιτήματα τους για ειδικές εκπαιδευτικές παροχές ανανεώνονται με την έναρξη κάθε εξαμήνου.

Οι φοιτητές με δυσγραφία να μην επαναλαμβάνονται στην εξάντληση της επιείκειας εκ μέρους των διδασκόντων, αλλά να προσπαθούν, μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους, να είναι συνεπείς στις καθημερινές εκπαιδευτικές τους υποχρεώσεις.

Τέλος, είναι βασικό να διευκρινιστεί ότι, η υιοθέτηση ειδικών παροχών σε φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες όπως η δυσγραφία, δε συνιστά σε καμία περίπτωση επιεική ή άλλης μορφής ιδιαίτερη μεταχείριση. Στόχος είναι η εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής όλων των φοιτητών στην ακαδημαϊκή εκπαίδευση και η αξιολόγηση των γνώσεών τους, με τρόπο προσβάσιμο σε αυτούς.